

MIDWINTERMYSTERIE

Een kerst griezelspel in zeven scènes

door

GIJS AMBROSIUS

muziek

Henk Valk

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **MIDWINTERMYSTERIE** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **GIJS AMBROSIUS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 2007 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **15** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

Deze kerst griezelspel is te spelen door een groep.

Bij de uitgever is één cd zowel met vocaal en instrumentaal te koop.

Vlak voor begin proloog spannende muziek (30, 40 seconden)
bijvoorbeeld NACHT OP DE KALE BERG van MUSSORSKY.

PROLOOG

NIEUWJAARSZANGER: *(komt op uit het donker, zwaait met zijn ster en zingt een lied)*

Dag goede lui, een kind uit zonnegloren.

Dag goede lui, de christus werd geboren.

Van je rom bom het duister is om.

De duvel heeft verloren.

Daarom.

Goedenavond, volk. Hallo! Wat is dit voor een vreemd zaaltje? Ik ben Diederik Swans, nieuwjaarszanger. Al vanaf de middeleeuwen trekken wij, nieuwjaarszangers, van dorp naar dorp, van hoeve naar hoeve. Soms beginnen we al in oktober van het oude jaar en eindigen ergens in maart van het nieuwe jaar. Het is nu 1699. Maar waar ben ik in heilsnaam beland? Ik ben op zoek naar de achttiende eeuw! Is dit de achttiende eeuw? Dit is niet de achttiende eeuw? Welke eeuw is dit dan? De een en twintigste eeuw, zegt u? Ik snap het niet! Die eeuw moet toch bezaaid zijn met licht? Want de achttiende eeuw die ik zoek is de eeuw van de verlichting. Dat is de tijd dat de mensen voor het eerst de dingen leren zien zoals ze zijn. Ik zou zweren dat de tijd na de achttiende eeuw steeds lichter wordt. Maar ik zie niks, dan moet ik vrezen dat jullie ook verduisterde wezens zijn. *(Het licht gaat ineens aan. Hij schrikt van het licht)* Hallelujah! Licht, wat een licht. Ik zou haast zeggen dat jullie tijd overbelicht is. Wat een licht! Zal ik jullie iets vertellen over de duistere tijd waarin ik leef? Een hoop dingen die voor jullie vanzelfsprekend zijn, zijn in mijn eeuw onbegrijpelijk, onverklaarbaar. Wanneer bijvoorbeeld de bliksem bij jou inslaat, kun je er donder op zeggen dat God persoonlijk met jou een appeltje heeft te schillen. Wanneer je buurman of buurvrouw ineens ziek wordt, kun je er gif op innemen dat ze jou beschuldigen van toverij. Ja, want vorige week gaf jij de buurvrouw nog een schaal aardbeien ten geschenke. Had je beter niet kunnen doen. Nu wordt je beschuldigd van hekserij. Pas op, want ze komen je halen: de schout en zijn rakkers. Maar kom, ik moet weer terug naar 1699. Ik ben al veel te ver gegaan. *(Hij keert zich naar de donkere achtergrond)* Wat zie ik daar? Een gehucht. Weten jullie wat? Ik nodig jullie uit om met me mee te gaan. Kom op, ga mee en proef iets van de 17de eeuw. Toe dan, volg mij maar. Een buitenkans voor

jullie, stelletje verlichte wezens om eens kennis te nemen van de duisternis. Pas op, stoot je hoofd niet tegen het donker.

SCÈNE 1

In de STAL van BOER BEN. Het is koud en donker. EEFJE, AAFJE, BOERIN ESSE, 4 KOEIEN, TREINTJE, KATRIEN, ELSJE en TRUUS, KLEPPERMAN, KNECHT FREULE, FREULE RIPPERDA en de NIEUWJAARSZANGER.

(KLEPPERMAN groet BOERIN ESSE en haar dochters AAFJE en EEFJE die op het punt staan om de stal binnen te gaan. Het is kou)

KLEPPERMAN: De klok heeft de vroege uurtjes. De zon zet zijn stralenkransje op. De klok heeft de vroege uurtjes. Goede morgen boerin Esse met je dochters.

BOERIN ESSE: Goedemorgen, klepperman.

KLEPPERMAN: Mooi vroeg uit de veren, dames.

BOERIN ESSE: De koeien moeten gemolken en de merrie en de schaapjes gevoerd. Als we onze beestjes maar kunnen vinden in het donker.

KLEPPERMAN: Zeg dat wel. Dat komt op zijn pootjes terecht. Ik zal u bijlichten.

BOERIN ESSE: Dank u wel.

KLEPPERMAN: Boer Ben en de boerenjongen zijn zeker graan dorsen? De klok heeft de vroege uurtjes.

EEFJE: Nee, hoor. Vader en Hans waren vanmorgen al vroeg op pad.

KLEPPERMAN: In het bos nog wel?

BOERIN ESSE: Ze zoeken een boom.

AAFJE: Een kerstboom.

KLEPPERMAN: Ah, vanavond is het kerstavond. De klok heeft de vroege uurtjes!

AAFJE: Morgenavond dan geven wij een kerstmaal, in onze stal. Het hele dorp komt.

BOERIN ESSE: U bent ook van harte uitgenodigd, klepperman.

EEFJE: Dan dragen we onze fijnste kleren en eten krentenwegge en griesmeel koeken.

KLEPPERMAN: Griesmeel koeken! Dat is klepper lekker. Dat wordt smakelijk smakken. Dank u wel voor de uitnodiging. Ik zal d'r wezen, al duurt het maar even. De klok heeft vroege uurtjes.

EEFJE: Vroege uurtjes. Hoe laat is het dan?

AAFJE: We weten hier toch nooit hoe laat het is.

KLEPPERMAN: De dageraad breekt aan. De klok heeft zijn vroegste uurtjes.

EEFJE: Hoe laat is het dan precies?

BOERIN ESSE: Plaag de klepperman niet zo, meisjes. Wat moesten we zonder u? Maar zou u het niet fijn vinden als u een klok kon luiden, zodat iedereen in de hele omgeving kan horen hoe laat het is?

KLEPPERMAN: Hoe laat het is? Tja, als dat zou kunnen. Maar voor zoiets klepper de klepper moderns, daar hebben we geen geld voor. Maar nu moet ik verder. Goedendag.

BOERIN ESSE: Zalige kerst, klepperman.

KLEPPERMAN: Jullie ook een zalige kerst. (*KLEPPERMAN klopt af*)

BOERIN ESSE: Waarom dat, klepperman?

KLEPPERMAN: Ik heb achterom gehoord dat er toverij is in naburige dorpen. Dus voorzichtig met de zaligheid, pas op voor... (*KLEPPERMAN af*)

AAFJE: De duvel.

BOERIN ESSE: Shhht! Kijk uit Aafje, het is glad daar.

AAFJE: Au!

EEFJE: Kijk dan ook uit.

AAFJE: Ik bleef liever in de bedstee, ma.

EEFJE: Dan kun je verder breien aan je wollen jurkje voor kerstavond.

AAFJE: Het is geen jurkje. Een jurk! Ik had veel liever een jurkje van zijde.

BOERIN ESSE: Dat kunnen we niet betalen.

AAFJE: Of van damast. Au!

BOERIN ESSE: Dat heb je er nou van. Ik waarschuw niet nog een keer. Zo meteen glijd je weer uit. En hou op met dat gezeur. Ga de koeien melken. Ik ga naar de schaapjes en de merrie.

AAFJE: Kijk maar uit dat de merrie geen nachtmerrie wordt, ma! (*Boerin Esse en Eefje schudden hun hoofden*)

BOERIN ESSE: Pas op je zusje, Eefje. (*weglopend*) Gezeur over zijde, damast! Hoe haalt ze het in haar hoofd! (*BOERIN ESSE af*)

AAFJE: Ook helemaal geen maan te zien. Mijn vingers vriezen af. Ik snap ook helemaal niet waarom pa en ma iedereen uitnodigen met de kerst. We hebben toch zo weinig duiten?

EEFJE: Het hoeft ook niet veel te kosten, zusje. Pa en ma willen dat iedereen op kerstavond gezellig bij elkaar zit. Wat heb jij daar voor moois?

AAFJE: Kerstcadeau van vorig jaar.

EEFJE: Ja, vorig jaar kregen we nog iets met de kerst. Nep goud, maar wel mooi.

AAFJE: Dit jaar krijgen we niks.

EEFJE: Pa en ma zouden wel willen Aafje, maar we hadden een

slechte oogst.

AAFJE: En het is nog steeds donker, donkerder dan ooit.
Aardedonker, wanneer wordt het nou eens licht? En dan is er ook
nog toverij in de buurt.

EEFJE: Kom, Aaf. Niet zo klagen. En die toverij is vast ver weg.
Aanstands straalt het zonnetje.

AAFJE: Of het blijft donker.

EEFJE: Goedemorgen, beestjes.

AAFJE: Aardedonker.

EEFJE: Kijk, ik maak licht, Aaf.

AAFJE: Wakker worden, koetjes.

EEFJE: Ja, lieve beestjes, we brengen alvast een beetje licht.

AAFJE: Freule Ripperda zegt dat zij een land kent waar de zon nooit
opkomt, Eefje.

EEFJE: Freule Ripperda is daar misschien ooit geweest.

AAFJE: Hoe bedoel je?

EEFJE: Zij heeft, toen haar man nog leefde, veel gezien en gereisd.

AAFJE: Maar een land zonder licht, dat moet toch het rijk wezen van
Derk de Duvel?

EEFJE: Pas op Aafje. Spreek in deze donkere tijd liever niet over het
boze oog.

AAFJE: Als het zo donker blijft dan komt hij misschien nog hierheen
met zijn hellehonden.

EEFJE: Genoeg zo! Kom, handen uit de mouwen.

AAFJE: Goedemorgen Trijntje, Goedemorgen Katrien, Dag Elsje en
Hallo Truus. Fijn gedroomd?

KOEIEN: Boeh.

AAFJE: Gedroomd van sappig gras?

EEFJE: Van zalige groene weiden.

AAFJE: Trijntje, wat kijk je bang. Je hebt zo lang in het donker
gestaan. Weet je wat ik droomde, Eefje?

EEFJE: Van warme melk.

AAFJE: Ik droomde dat het nooit meer dag werd. En Elsje kijkt ook
al zo bang. Ik heb zo'n gevoel dat er iets boven ons hoofd hangt.

EEFJE: Aafje, Aafje, kom op. Hoe donker het ook is, het wordt altijd
wel weer een keertje licht.

AAFJE: Altijd?

EEFJE: Kom, we doen een dansje. Dans van de dageraad. Jullie
ook. *(Eefje zingt een liedje)*

Hij komt, hij komt.

Hij komt met goede raad

En toont zijn lief gelaat
We baden in zijn stralen.

EEFJE + AAFJE:

Daar komt, daar komt.
Daar komt de dageraad
Zie hoe't licht aangaat.
We gaan de zon binnenhalen.

AAFJE: Komt de freule dan ook?

EEFJE: Weet ik niet. Ik denk het niet. Die zuurpruim.

AAFJE: Liever niet. Ik vind het een engerd. En gierig dat ze is. Ze zeggen dat ze stinkend rijk is.

EEFJE: Maar ze geeft geen cent uit. Ze zeggen dat er laatst een familielid van haar overleden is. Vandaag gaat ze de erfenis ophalen. Dat worden nog meer zakken met goud.

AAFJE: En pa en ma zwoegen voor een paar stuivers. *(er komt iemand aan. Geluid van een stok die tikt tegen de grond)*

EEFJE: En dan ook nog Jan en alleman vragen op kerstavond.

AAFJE: Die vrek die komt hier niet in.

EEFJE: Stil eens. *(EEFJE gaat kijken en komt weer snel terug)* Je raad nooit wie daar aan komt. Als je het over de duvel hebt.

AAFJE: Is het echt? Freule Ripperda met haar knecht?

EEFJE: Ze maakt zogenaamd een ochtendwandeling. Maar weet je wat ze in werkelijkheid doet?

AAFJE: Wat dan? Ik snap het niet.

EEFJE: Ze speurt de straatstenen af.

AAFJE: Naar duiten, bedoel je? Ze heeft nooit genoeg.

EEFJE: Nooit! Hé, ik heb een idee. Geef dat bolletje wol eens.

AAFJE: Hoezo? Wat ben je van plan?

EEFJE: Kom mee en stil zijn. *(EEFJE en AAFJE verbergen zich achter de staldeur, vlakbij het pad. EEFJE werpt een ring waaraan een draad zit op het pad. Ze trekt de draad onder de staldeur door)*

KNECHT FREULE: Dit is het erf van boer Ben. Die boerenlui hebben niet veel te makken. Als zij iets vinden, dan boeren ze goed.

FREULE: Mond dicht en zoeken, Otto. Wat een misère als ik het niet meer terug vind. Zoeken!

KNECHT FREULE: Jawel, Freule.

FREULE: Kijk eens goed bij die staldeur. Ik heb geen leven meer als ik het niet terugkrijg.

KNECHT FREULE: Het heeft geen zin.

FREULE: Ik zal zorgen dat jij geen zin meer hebt als we het niet snel

vinden. Speuren, speuren, Otto!

KNECHT FREULE: Jawel, Freule.

FREULE: Ik zie iets.

KNECHT FREULE: IJskristal, Freule,

FREULE: Speuren en trek niet steeds een gezicht als een oorwurm.
Daar, daar, Kijk dan.

KNECHT FREULE: Waar?

FREULE: Daar! Uilskuiken!

KNECHT FREULE: Donker, niks. Kunt u het echt niet opgeven? U hebt toch al meer dan genoeg kostbare dingen.

FREULE: Houd op met gemor, blinde mol. Daar schittert iets. Mijn ogen hebben me niet bedrogen, jij blinde mol.

KNECHT FREULE: Ja, nu zie ik iets. Kijk uit, freule. Het is glad.

FREULE: Mond dicht, sufkop, dichtgeslagen raam dat je bent! Help. Help! *(ze glijdt uit en valt. De MEISJES lachen)* Au! Au! Mijn dure jas. Verschrikkelijk. Mijn jas van het kostbaarste bont. Wie lachen mij uit? *(MEISJES zijn direct stil en trekken de ring terug)* Geef terug wat van mij is. Geef terug!

KNECHT FREULE: *(helpt FREULE overeind)* Hebt u zich pijn gedaan?

FREULE: Au! Nee, ik heb me geen pijn gedaan. Kom tevoorschijn, boerenwormkruid!

KNECHT FREULE: Ik denk dat ze erg geschrokken zijn. Ze zullen vast spijt hebben.

FREULE: Ik wil het hebben!

KNECHT FREULE: U zult het zonder dat ringetje moeten doen.

FREULE: Dat kan haast niet.

KNECHT FREULE: Ik ben bang dat ze een grapje met u uithaalden, freule.

FREULE: Een grapje. Een grapje. Freule Ripperda van Lippenstein laat niet zomaar met zich spotten. Wacht maar, rapaille. Daar zullen jullie voor boeten.

KNECHT FREULE: We nemen jullie nog wel te grazen, boerenkinkels. We moeten naar huis, freule. Dan heb ik nog net tijd om de paarden voor spannen. Uw broer ligt op sterven.

FREULE: Je hebt gelijk, Otto. Straks is hij dood voor ik er ben. Er is haast geboden. *(FREULE en KNECHT FREULE af)*

EEFJE: Die heeft haar verdiende loon. Kom Aaf, we gaan voort met melken.

AAFJE: Wat een verschrikkelijk mens.

EEFJE: Zo iemand wil je toch niet op kerstavond.

AAFJE: Ze had nog bijna m'n ringetje ook. *(er komt opnieuw iemand)*

EEFJE: Daar komt ze weer. Ze komt zich beklagen over ons.

AAFJE: Ze gaat ons zwart maken.

EEFJE: 't Is ma. Niks zeggen, hoor.

BOERIN ESSE: Hoe staat het met de melk, lieve meisjes? Kom, heeft ons viertal vandaag zo weinig in hun uiers?

EEFJE: We hoorden een geluidje en moesten steeds even kijken.

AAFJE: Niet zo eng doen, Eefje.

BOERIN ESSE: Voor ik het vergeet. Er is nog iets belangrijks! We zijn iemand vergeten uit te nodigen voor morgenavond.

EEFJE: De familie Holweg? De Bestemers?

BOERIN ESSE: Ripperda.

AAFJE: Wat!

EEFJE + AAFJE: De freule! Dat kan nooit!

BOERIN ESSE: Dat kan zeker. En jij, Eefje, mag haar zo meteen uit nodigen.

EEFJE: Dat kan niet, ma! Het is een valse gemene...

AAFJE: Krenterig, inhalig rotmens.

BOERIN ESSE: Zwijg, meisjes. Het is kerst. Dan zetten we ons beste beentje voor. Ook bij mensen die misschien iets minder makkelijk zijn. *(er klinkt gehuil in de verte)* Wat zou dat wezen? *(plotseling klinkt er tumult vlakbij. Paardengehinnik en Hondengeblaf)* Blijf hier, Aafje. Er is iets met de merrie. Eefje, jij gaat met me mee.

EEFJE: Ben je bang dan, ma?

BOERIN ESSE: Nee, hoor. Maar twee zien meer dan een.

AAFJE: Kijken jullie uit.

BOERIN ESSE: 't Zal de duvel niet wezen, Aafje. Kom mee, Eef. *(EEF en BOERIN ESSE af)*

AAFJE: Ik hoop het niet. *(er verschijnt een sinistere gestalte met een hondenkop in de deuropening. Er klinkt een vreemd gefluister. AAFJE schrikt en laat haar lichtje vallen. Het is aardedonker. AAFJE klimt naar de hooizolder)* Help! Ma, Eefje, de duvel, de duvel! *(de Koeien loeien van paniek. De gestalte scharrelt bij de koeien)* Ma, hij is hier!

BOERIN ESSE: Wie?

AAFJE: Hij!

EEFJE: De duvel?

AAFJE: De duvel z'n hond. Ik schrok me dood.

BOERIN ESSE: Een hellehond? Weet je het zeker, Aafje? De koeien staan nog te beven.

AAFJE: Het is niet pluis daar, ma.

EEFJE: Wat het ook was, het is weg.

AAFJE: Is ie echt weg?

BOERIN ESSE: Niks meer te zien. Kom maar weer, Aafje.

AAFJE: Ik durf niet.

EEFJE: Wat ruikt het hier.

AAFJE: Wat ruikt er, Eefje?

BOERIN ESSE: Een zure lucht.

AAFJE: Kijk uit, ma. Dat is die hellehond, die zo stinkt. Hij zit daar vast nog ergens.

BOERIN ESSE: Oh nee, oh nee!

AAFJE: Wat is er!

EEFJE: Oh nee. Vreselijk! De melk! De melk van Trijntje is zuur.

AAFJE: Van Trijntje? Zuur?

BOERIN ESSE: Wat een ramp! Melktoverij! Melktoverij! Eefje, ga onmiddellijk de schout waarschuwen.

EEFJE: Is het alleen Trijntje, ma?

BOERIN ESSE: In ieder geval Trijntje. Vertel hem maar wat je gezien hebt. Toe, schiet op.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto